

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BDF/31/3/87

OPINIE O GOSPODARCE

Komentarz do załączonej ankiety

styczeń 1987 r.

1. Badaniami objęto 380 przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniających powyżej 500 osób. Opinie są zatem reprezentatywne dla załóg tej grupy zakładów /ok. 2500/.

2. W ocenie sytuacji produkcyjnej przedsiębiorstw przeważają opinie pozytywne, np. ok. 75% robotników ocenia pozytywnie wykorzystanie maszyn i urządzeń oraz czasu pracy. Najmniej pozytywnych ocen /27-35%/uzyskały: wykorzystanie pomysłów racjonalizatorskich, uruchamianie nowych technologii i warunki pracy.

3. Warto zwrócić uwagę, że 80-90% badanych, w tym również robotników, orientuje się w kwestii konkurencyjności wyrobów przedsiębiorstwa na rynku krajowym i zagranicznym. Ponadto 31,2% kierowników produkcyjnych i 15,5% robotników wskazuje na pozycję monopolistyczną przedsiębiorstwa, a zarazem na brak konkurencji.

4. W ocenie perspektyw rozwojowych przedsiębiorstwa odsetek oczekujących poprawy jest nieco większy niż spodziewających się stagnacji. Kierownicy są tu większymi optymistami niż robotnicy.

5. W kwestii kryteriów awansu na stanowiska kierownicze podstawowa różnica dotyczy wpływu znajomości i układów: robotnicy 48%, kierownicy produkcyjni 23,1%.

6. Postulowany poziom zróżnicowania zarobków wskazuje na tendencje egalitarystyczne: 75,2% robotników uważa, że płaca robotnika najwyżej zarabiającego nie powinna przekraczać płacy najniżej zarabiającego o więcej niż 1-2 razy. Podobnego zdania jest 48,7% kierowników produkcyjnych. Zarobki dyrektora w porównaniu z zarobkami najniżej opłacanego robotnika powinny być wyższe o 1-3 razy według 48,8% robotników, zdaniem zaś 12,3% - 6 i więcej razy. Kierownicy są za większym zróżnicowaniem - 40,2% postuluje sześciokrotną i większą różnicę.

7. Odpowiadając na pytanie dotyczące zróżnicowania zarobków między robotnikiem z nowoczesnej i z przestarzałej fabryki, 38,5% robotników opowiedziało się za równymi zarobkami. Należy pamiętać, że część zwolenników zróżnicowań w tej kwestii w odpowiedzi na pytanie otwarte stwierdziła, że więcej powinien zarabiać robotnik z fabryki przestarzałej, bo ciężiej pracuje /dane w trakcie opracowania/.

8. W kwestii zmian własnościowych warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek akceptujących własność mieszaną z kapitałem zachodnim /45,8% robotników, 53,3% kierowników produkcyjnych/ oraz własność załogową /45,3% robotników, 64,3% kierowników produkcyjnych/. Równie wysoka jest akceptacja koncepcji przejmowania przedsiębiorstw deficytowych przez spółki kapitałowe.

9. Charakterystyczną cechą stosunku badanych do ewentualnych zmian organizacyjnych, związanych z wykupieniem przedsiębiorstwa przez prywatnych właścicieli jest brak zgody na likwidację samorządu pracowniczego /68,6% robotników, 54,8% kierowników produkcyjnych/. Brak zgody na ograniczenie wpływów organizacji społeczno-politycznych zasygnalizowało 38,9% robotników i 36,7% kierowników produkcyjnych. Największy sprzeciw w sytuacji zmian własnościowych wywołuje ewentualność zawłaszczania części zysku przez osoby nie pracujące w przedsiębiorstwie /68,6% robotników, 57,3% kierowników produkcji/.

10. Dokonanie oceny zaproponowanych w ankiecie zmian systemowych z punktu widzenia ich wpływu na efektywność gospodarczą sprawiło badanym znaczne trudności /24,2% robotników, 10% kierowników/. Dane muszą więc zostać ponownie przetworzone z uwzględnieniem tego faktu. W przypadku kierowników produkcji, gdzie trudności te wystąpiły w 10%, zwraca uwagę wysoki odsetek zwolenników własności załogowej. W największym stopniu miałyby to wpłynąć na wzrost poczucia sensu wykonywanej pracy /robotnicy - 25,2%, mistrzowie - 32,8%, kierownicy produkcyjni - 48,2%, inżynierowie - specjaliści - 51,6%, kierownicy komórek funkcjonalnych - 42,4%/.

11. Znaczna część badanych widzi celowość szerokiego dostępu prywatnej inicjatywy do różnych sfer gospodarki, nawet w średnim przemyśle /33,2% robotników, 36,6% kierowników produkcji/ oraz w przemyśle ciężkim /21% robotników, 12,5% kierowników produkcji/.

12. Określając podmiot własności środków produkcji w przedsiębiorstwie, ponad połowa wskazała na własność ogólnonarodową, około 28% wymieniło wszystkich pracowników gospodarki uspołecznionej. Na różne instytucje władzy wskazało 19,8% robotników, 13,5% kierowników, na dyrekcję zaś ok. 10% badanych. Jedynie 5,2% robotników i 9,5% kierowników wybrało określenie "własność niczyja".

13. Ocena ewentualnych decyzji rządu zmierzających do poprawy równowagi rynkowej ujawniła obszary szczególnie chronione.

Do najważniejszych należą: wolne soboty, dopłaty do wczasów i kolonii, opieki zdrowotnej, urlopów wychowawczych.

Modele myślenia

Na podstawie pytań o stosunek do związków zawodowych i pluralizmu związkowego skonstruowano modele myślenia typowe dla poszczególnych grup społeczno-zawodowych. Przyjęto założenie, że postrzeganie kwestii związkowej można traktować jako wskaźnik ogólnego nastawienia badanych do rzeczywistości społecznej.

W wyniku łącznego potraktowania odpowiedzi respondentów na obydwa pytania uzyskano następujące modele:

1/ pluraliści - negacja nowych związków i aprobata pluralizmu związkowego.

2/ unioniści - poparcie dla nowych związków i negacja pluralizmu związkowego,

3/ liberałowie - poparcie dla nowych związków i aprobata pluralizmu związkowego,

4/ anarchiści - negacja nowych związków i negacja pluralizmu związkowego,

5/ asekuranci - pluraliści - negacja nowych związków i brak zdania w kwestii pluralizmu lub aprobata pluralizmu i brak zdania w kwestii nowych związków,

6/ asekuranci - unioniści - poparcie dla nowych związków i brak zdania w kwestii pluralizmu lub negacja pluralizmu i brak zdania w kwestii nowych związków,

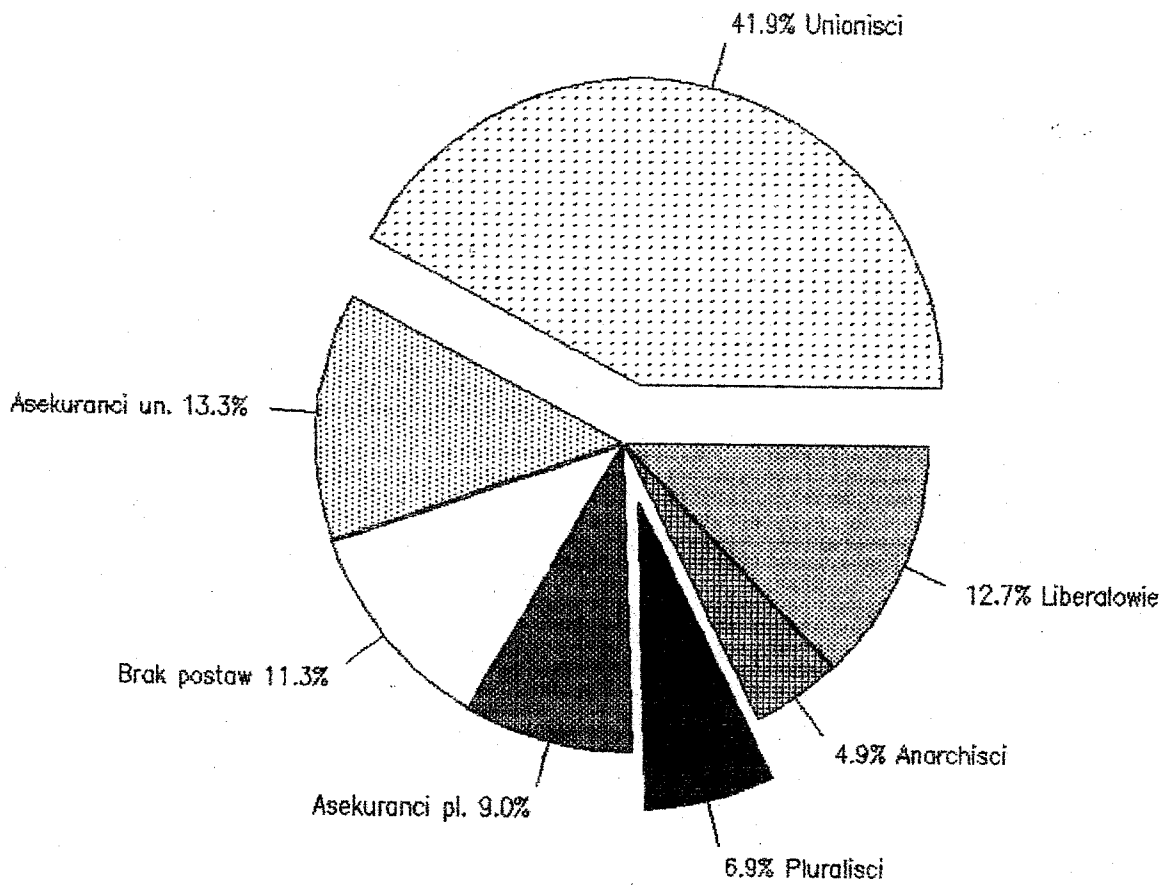
7/ bez postawy - nie ma zdania w obydwu kwestiach.

Wstępna analiza wskazuje, że istotnym czynnikiem warunkującym sposób myślenia jest miejsce zamieszkania. Dotyczy to głównie modeli skrajnych: pluraliści - unioniści. Na przykład wśród robotników mieszkających w małych miastach jest 5,8% pluralistów i 44,3% unionistów, natomiast wśród robotników zamieszkałych w miastach powyżej 200 tys. jest 9,5% pluralistów i 38% unionistów. W pierwszym przypadku przewaga unionistów wynosi 38,5%, w drugim zaś 28,5%.

Szczegółowy opis modeli zawierają załączone rysunki.

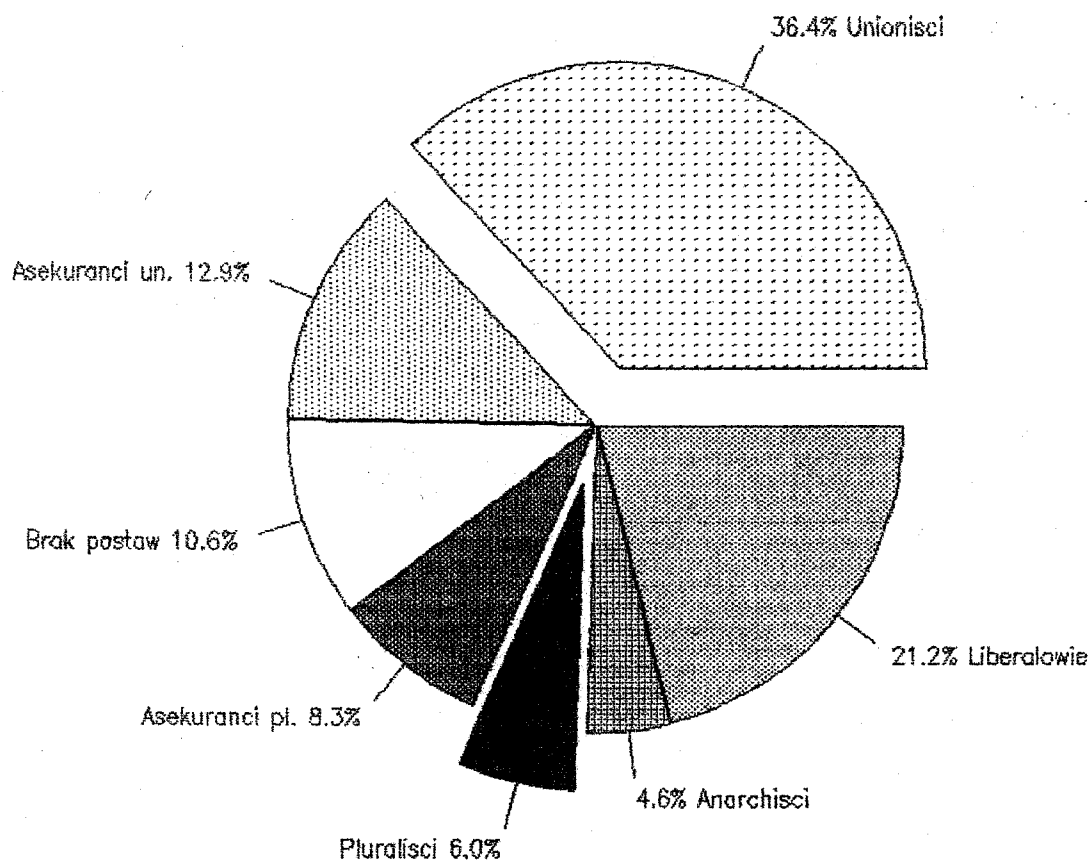
MODELE MYSLLENIA

Robotnicy

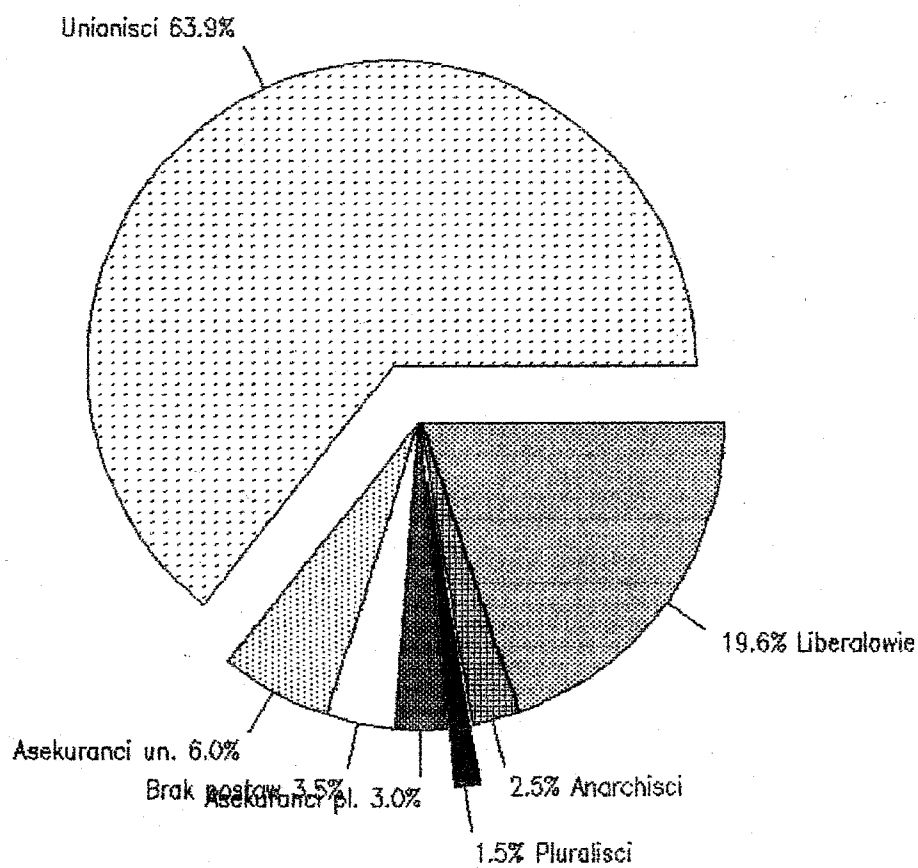
MODELE MYSLANIA

Inżynierowie specjaliści

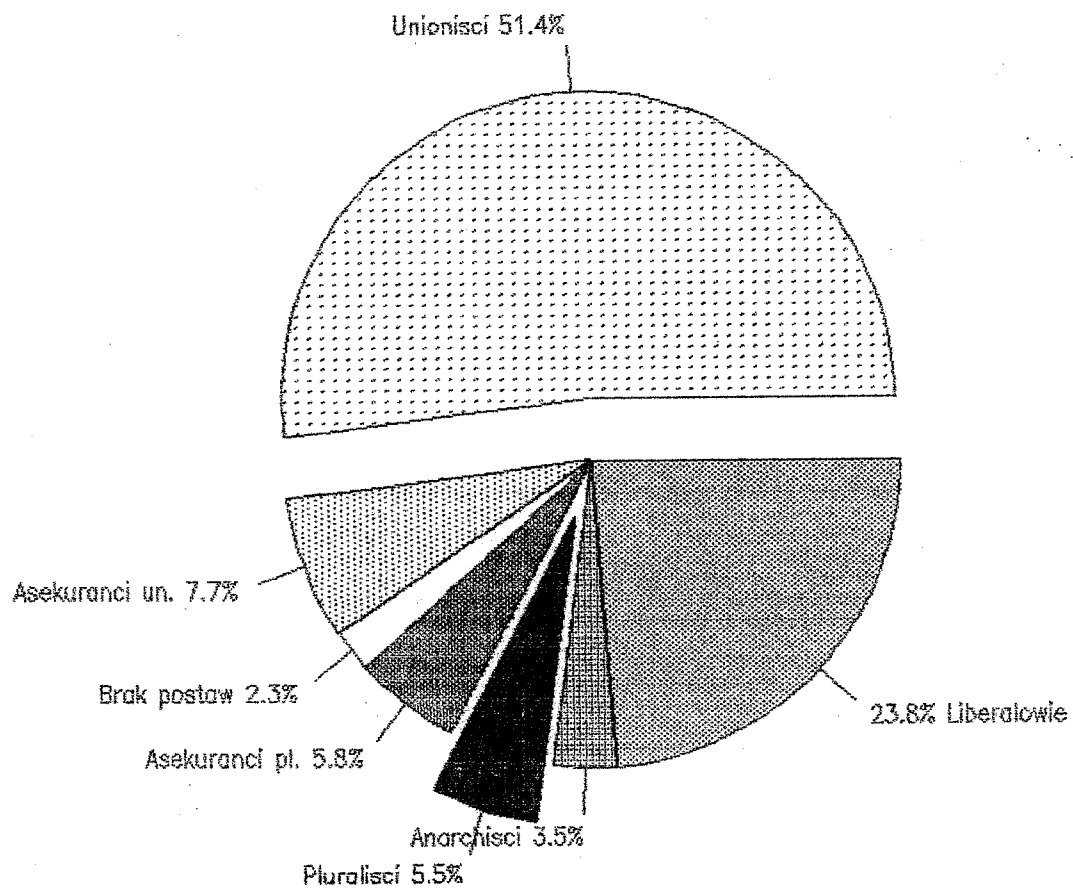
MODELE MYSLANIA

Kierownicy produkcji

MODELE MYSLLENIA

Mistrzowie

MODELE MYSLANIA

Kierownicy funkcjonalni

